

Autorių teisės

Asta Kazakevičiūtė-Bankauskienė
Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios
bibliotekos

Informacinių išteklių centro vadovė
asta.kazakeviciute@amb.lt

- https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/amerikieciu-skulptoriaus-atsakas-kopija-is-kinijos-isigijusiai-alytaus-rajono-savivaldybei-geda-56-1130066?utm_source=Facebook&utm_medium=post&utm_campaign=15min_Balandis&fbclid=IwAR0dtAWMzb3-PrxVQCoGb3Wh0gqQtKAx5whxDmTw_VUW0TI6R94JhfUeeZU

Apie ką?

- Įstatyminė bazė Lietuvoje ir jos atstovai
- Pagrindinės nuostatos
- Turtinės ir neturtinės teisės
- Panauda, kopijavimas, viešinimas internete
- CC

Situacija

- Paėmiau informaciją nuotrauką iš interneto, ją panaudojau savo kūrinyje, nes nežinojau, kad pažeidžiu autorių teisės saugomą kūrinį. Kokia numatoma atsakomybė?
- Teisių turėtojas pažeidėją gali paduoti į teismą ir prisiteisti patirtą žalą bei uždrausti tolesnį kūrinio naudojimą. Priklausomai nuo naudojimo būdo, įmanoma ir administracinė atsakomybė.

KŪRYBA KAIP NUOSAVYBĖ

- Teisė pripažįsta, kad ir autorius turi išskirtinį statusą ir teisę spręsti dėl savo kūrybos naudojimo;
- Atlikėjas/garso/vaizdo įrašo gamintojas / transliuojančioji organizacija taip pat turi išimtinės teisės spręsti dėl atlikimo/įrašo/transliacijos naudojimo

LEISTI ar DRAUSTI:

- atgaminti;
- išleisti;
- versti;
- perdirbti (adaptuoti, aranžuoti, inscenizuoti ir kt.);
- platinti;
- viešai rodyti;
- viešai atlikti;
- viešai skelbti (transliuoti, retransliuoti, padaryti prieinamu internete);
- įrašyti

Autorių teisių objektai

- originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokio nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas (literatūros kūriniai (knygos, brošiūros, straipsniai, dienoraščiai),
- žodiniai kūriniai (kalbos, paskaitos, pamokslai),
- scenoje atliekami kūriniai (dramos, choreografijos, spektakliai),
- muzikos kūriniai,
- audiovizualiniai kūriniai (kino filmai, televizijos filmai, laidos),
- radijo laidos,
- skulptūros, tapybos, grafikos, fotografijos, architektūros kūriniai, taikomosios dailės kūriniai, iliustracijos,
- žemėlapiai, planai ir kt. kūriniai

- Kūrinys laikomas autorių teisių objektu ir jam taikoma autorių teisių apsauga, jeigu jis atitinka tris kriterijus:
  - originalumo,
  - kūrybinės veiklos rezultato,
  - objektyvios išraiškos formos

Nesaugoma

- Autorių teisės objektais nelaikomos:
  - idėjos,
  - teisės aktai,
  - valstybės simboliai,
  - folkloro kūriniai ir pan.

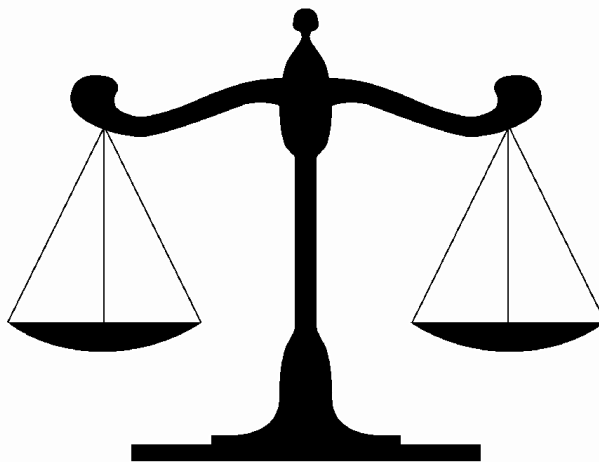
INTERESŲ PUSIAUSVYROS PAIEŠKOS REGULIUOJANT KŪRĖJŲ TEISĖS

ASMENS INTERESAI

VISUOMENĖS
INTERESAI

Teisinis reglamentavimas

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ ĮSTATYMAS

1999 m. gegužės 18 d. Nr. VIII-1185

Priežiūra

Pasaulyje

- **PASAULINĖ INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS ORGANIZACIJA**
- [HTTPS://WWW.WIPO.INT/PORTAL/EN/INDEX.HTML](https://www.wipo.int/portal/en/index.html)
- **EUROPOS SAJUNGOS INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TARNYBA**
- <https://euipo.europa.eu/ohimportal/lt/home>

Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių taryba

- Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių turėtojų atstovai
- Lietuvos autorių teisių ir gretutinių teisių naudotojų atstovai
- Mokslininkai ir kiti autorių teisių ir gretutinių teisių specialistai

- 1991 m. įsteigta [asociacija LATGA](#), administruojanti Lietuvos ir užsienio autorių teises.
- Atlikėjų ir fonogramų gamintojų teisėms kolektyviai administruoti 1999 m. atlikėjų ir fonogramų gamintojų iniciatyva įsteigta Lietuvos gretutinių teisių [asociacija AGATA](#).
- 2008 m. pradžioje Lietuvos audiovizualinių kūrinių autoriai ir jų teisių perėmėjai – prodiuseriai, režisieriai, scenarijų autoriai, dailininkai, operatoriai, taip pat aktoriai įsteigė Audiovizualinių kūrinių autorių teisių [asociacija \(AVAKA\)](#), kurios tikslas yra įgyvendinti teises į audiovizualinius kūrinius tose srityse, kuriose audiovizualinių kūrinių teisių turėtojai iki šiol nebuvo atstovaujami.
- 2013 m. įsteigta Gretutinių teisių [asociacija GRETA](#), kolektyviai administruojanti gretutines teises.

Praktiškai

- Sužinokime, ką veikia:
- LATGA <https://www.latga.lt/>
- AGATA <https://www.agata.lt/lt/>
- AVAKA <https://avaka.lt/avaka-mb/>
- GRETA
<https://asociacijagreta.wordpress.com/>

Kas yra autorius?

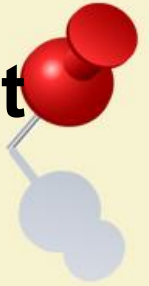

- **6 straipsnis. Autorius**
- Autorius yra kūrinį sukūręs fizinis asmuo.
- Fizinis asmuo, kurio vardas įprastu būdu nurodytas kūrinyje, yra laikomas to kūrinio autoriumi, jeigu neįrodyta kitaip.
- Pseudonimas

- Bendraautorius
- Kolektyvinis autorius

Autorių teisės į kūrinius, sukurtus atliekant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas

- Kūrinio, sukurto atliekant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, autorius yra fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė, sukūrę kūrinį.
- Turtinės autorių teisės į kūrinį, kurį sukūrė darbuotojas atlikdamas tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, išskyrus kompiuterių programas, 5 metams pereina darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje.

Autorių teisės į audiovizualinius kūrinius

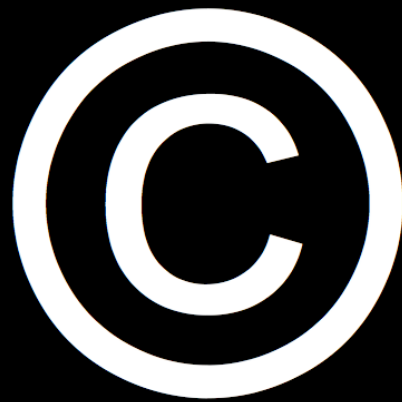

- Autorių teisės į audiovizualinį kūrinį priklauso jį sukūrusiems autoriams, kuriais laikomi:
  - režisierius,
  - scenarijaus autorius,
  - dialogo autorius,
  - dailininkas,
  - operatorius
  - muzikos (su tekstu arba be teksto), sukurtos specialiai šiam audiovizualiniam kūriniiui, autorius.

Autorių teisių apsaugos ženklas

- Autorius arba kitas autorių teisių subjektas gali pranešti visuomenei apie savo turtines teises panaudodamas autorių teisių apsaugos ženklą.
- Jį sudaro trys elementai: apskritime arba lenktiniuose skliaustuose įrašyta raidė C, autoriaus arba kito autorių teisių subjekto vardas (pavadinimas) ir kūrinio pirmojo išleidimo metai.

copyright

all rights reserved

Asta Kazakevičiūtė-Bankauskienė, 2018

Teisės

- **Turtinės**

- Galioja tam tikrą laiką
- Bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu

- **Neturtinės**

- Autorių asmeninės neturtinės teisės saugomos neterminuotai
- Tai teisė reikalauti pripažinti kūrinio autorystę aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį (autorystės teisė);
- Teisė reikalauti, kad bet koku būdu naudojant kūrinį būtų nurodomas arba nebūtų nurodomas autoriaus vardas, arba būtų nurodomas autoriaus pseudonimas (teisė į autoriaus vardą);
- Teisė prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kito kėsimosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją (teisė į kūrinio neliečiamybę).

Pavyzdžiai

- Klimtas
- Čiurlionis
- Antuanas de Sent Egziuperi
- Hitlerio istorija

- 2016-iems metams nustojo galioti Vokietijos Bavarijos regionui priklausiusios Adolfo Hitlerio autobiografijos „Mano kova“ („Mein Kampf“) autorinės teisės.
Skaitykite daugiau:
<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/literatura/paskelbta-adolfo-hitlerio-knygos-mano-kova-perleidimo-data-286-563389?copied>

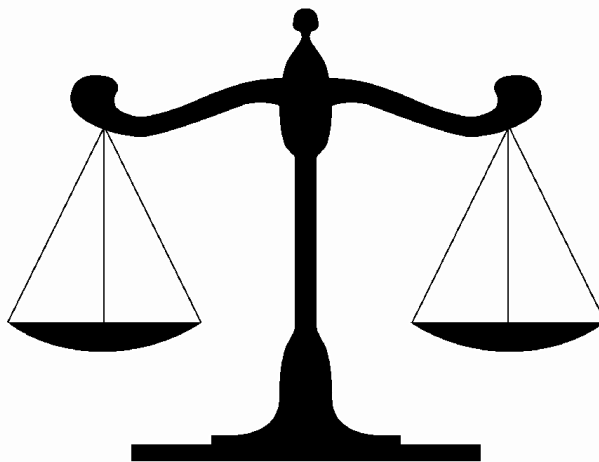
INTERESŲ PUSIAUSVYROS PAIEŠKOS REGULIUOJANT KŪRĖJŲ TEISĖS

ASMENS INTERESAI

VISUOMENĖS
INTERESAI

- Esame **3** Europoje **labiausiai** vagianti šalis

Asmeniniai tikslai

- Be kūrinio autoriaus arba kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo fiziniam asmeniui išimtinai savo asmeniniam naudojimui nekomerciniais tikslais leidžiama atgaminti teisėtai išleisto ar viešai paskelbto kūrinio egzempliorių.

- Autorių teisių ir gretutinių teisių subjektai turi teisę gauti kompensacinį atlyginimą už šio straipsnio 1 dalyje numatytą audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais (toliau šiame straipsnyje – kompensacinis atlyginimas).

- Leidžiama be kūrinio autoriaus arba kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo atgaminti asmeniniais tikslais reprografijos būdu (bet kokiu fotokopijavimo būdu ar naudojant kitus panašaus pobūdžio procesus, kai atgaminama popieriuje ar kitoje panašioje laikmenoje) teisėtai išleistą straipsnį ar kitą trumpą kūrinį arba trumpą rašytinio kūrinio ištrauką su iliustracijomis ar be jų, kai atgaminama nekomerciniais tikslais.
- Šio straipsnio nuostatos netaikomos reprografijos būdu viso knygos teksto ar didesnės jo dalies arba muzikos kūrinio natų atgaminimui.

Galimybės pažeisti

- Kopijavimas
- Filmo ar dainos atsisiuntimas
- Kompiuterinės programos
- Piešiniai ant ekranų
- Tinklaraščiai, FB, Pinterest, Instagram

- ES autorių teises skaitmeninėje erdvėje saugančios taisyklės galioja nuo 2001 m. ir nebeatitinka šiandienos skaitmeninio pasaulio realijų. Be to, dauguma ES teisės aktuose numatytų autorių teisių išimčių šiuo metu yra neprivalomos, o atskirų ES šalių įstatymai gerokai skiriasi.

Skaitykite daugiau:

<https://www.delfi.lt/mokslas/technologijos/wikipedia-gali-atsipusti-ep-neprieme-naujos-autoriniu-teisiu-direktyvos.d?id=78497701>

- <https://www.delfi.lt/mokslas/technologijos/europos-parlamentas-patvirtino-priestaringai-vertinama-autoriu-teisiu-direktyva-prasides-interneto-cenzura.d?id=79048729>

- <http://www.europarl.europa.eu/news/lt/press-room/20190212IPR26152/pasiektas-susitarimas-del-autoriu-teisiu-internete>
- <http://www.europarl.europa.eu/news/lt/press-room/20190321IPR32110/ep-patvirtino-direktyva-del-autoriu-teisiu-internete>

Autoriaus ir „kultūros naudotojo“ teisių balansas

- Teisės ribotos laike
- Specialiai (tik įstatyme) numatytos išimtys, kai leidžiama neklausti autoriaus (kito teisių turėtojo) leidimo naudojimui

Autorių teisių laiko ribos

AUTORIAUS MIRTIES METAI

AUTORIŲ TURTINIŲ TEISIŲ APSAUGOS TERMINAS

Iki 1945-12-31

Autorių turtinės teisės jau nebegalioja.

1946 01 01 – 1972 12 31

Autorių turtinės teisės galioja 15 metų po autoriaus mirties.

1973-01-01 – 1993-12-31

Autorių turtinės teisės galioja 25 metus po autoriaus mirties.

1994-01-01 – 1998-12-31

Autorių turtinės teisės galioja 50 metų po autoriaus mirties.

Nuo 1999-01-01

Autorių turtinės teisės galioja 70 metų po autoriaus mirties.

Gretutinių teisių laiko ribos

Atlikėjų turtinės teisės į atlikimą galioja **50 metų po atlikimo** datos.

Fonogramų gamintojų teisės galioja 50 metų po įrašo padarymo datos.

Audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojo teisės galioja 50 metų po įrašo padarymo datos.

Transliuojančiųjų organizacijų teisės galioja 50 metų po pirmojo transliacijos viešo perdavimo.

„Suėjus galiojimo terminui“:

viešoji sritis

VEIKSMAI	+/-	PLAČIAU SKYRIUJE
Neribotas naudojimas	+	„Ką reiškia „neribotas naudojimas“?“
Autorystės nurodymas	+	„Pareiga nurodyti autorystę (atlikėją)“
Pakeitimai, išvestiniai kūriniai	+	„Išvestiniai objektai: modifikacijos ir išvestiniai kūriniai“
Įpareigojimas dalintis išvestiniais kūriniais analogiškomis sąlygomis	-	„Įpareigojimas dalintis išvestiniais kūriniais“
Komercinis naudojimas	+	„Kas yra komercinis ir nekomercinis naudojimas?“
Naudojimas edukaciniais tikslais (ne tik LR AGTGĮ nustatytais atvejais – žr. skyrių „Teisė naudoti edukaciniais tikslais“)	+	„Teisė naudoti edukaciniais tikslais“

- <https://www.latga.lt/ieskomi-autoriai-paveldetojai.html>

Susitarimų turinys

- kūrinys
- jo apibūdinimas (rūšis, pavadinimas, kt.)
- kokios teisės perduodamos (kaip bus galima kūrinį naudoti)
- išimtinės ar neišimtinės teisės (licencija)
- teritorija
- terminas
- atlyginimas (bei jo mokėjimo tvarka ir terminai)
- sprendimo tvarka ir atsakomybė

<http://cc.lnb.lt/jusu-sutartis-su-teisiu-turetoju/>

Atvaizdo panaudojimas

- „Atvaizduotojo“ ar teisių perėmėjo teisės taip pat išimtinės
- Be to, jos neterminuotos
- Leidimas nebūtinai, jei:
  - asmuo nufotografuotas viešoje vietoje;
  - asmens fotografijoje neįmanoma identifikuoti;
  - atvaizdas padarytas ir skelbiamas dėl asmens specifinės visuomeninės veiklos, tarnybinės padėties.

Meno kūriniai

- Aukcionai
- Asmeninės kolekcijos
- Nuotraukų viešinimas

- Citavimas

Public domain

CC

- Creative Commons – pelno nesiekianti organizacija, nustatanti išviešinamas licencijų sutartis, kurių pagalba autoriai apibrėžia teisinį savo kūrinių naudojimo režimą.
- Creative Commons tikslas yra išplėsti kūrybiškų darbų, laisvai pasiekiamų viešam bei teisiškai legaliam naudojimui kitiems naudotojams diapazoną.

CC Lietuvoje

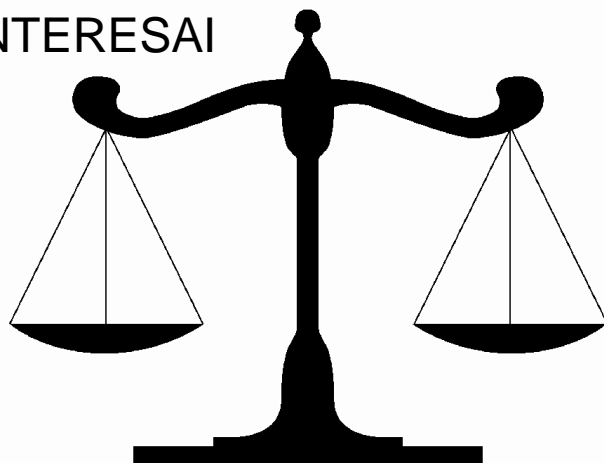
- <http://cc.lnb.lt/>
- Nustatomos sąlygos, kaip galima naudoti autoriaus sukurtą kūrinį elektroninėje erdvėje:
  - Dalintis

INTERESŲ PUSIAUSVYROS PAIEŠKOS REGULIUOJANT KŪRĖJŲ TEISĖS

ASMENS INTERESAI

VISUOMENĖS
INTERESAI

Autoriaus ir „kultūros naudotojo“ teisių balansas KŪRINIAI „NAŠLAIČIAI“

- Teisė visuomenės nariams pasinaudoti intelektinės veiklos rezultatais
- Žinome, jog objektai yra saugomi autorių teisių
- Neturime galimybės identifikuoti teisių turėtojų ar su jais susisiekti

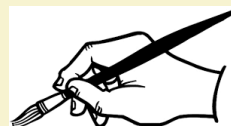

KOKIE KŪRINIAI GALI TAPTI „NAŠLAIČIAIS“? RŪŠYS

LITERATŪROS KŪRINIAI

knygos, dienoraščiai, periodika ir kt. bei jų
SUDĖTINĖS DALYS

FONOGRAMOS

muzikos įrašai; laikmenos, kur fiksuotas garsas be
vaizdo

AUDIOVIZUALINIAI

video įrašai; laikmenos, kur fiksuotas vaizdas/garsas
su vaizdu

Kas suteikia statusą?

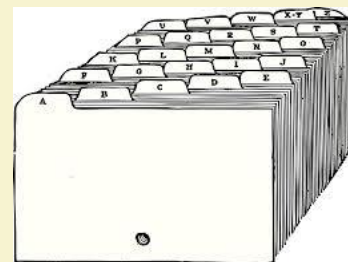
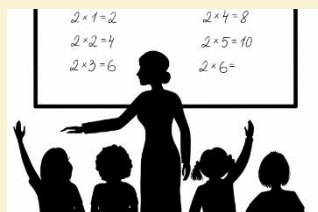
BIBLIOTEKOS

MUZIEJAI

ŠVIETIMO IR MOKSLO ĮSTAIGOS

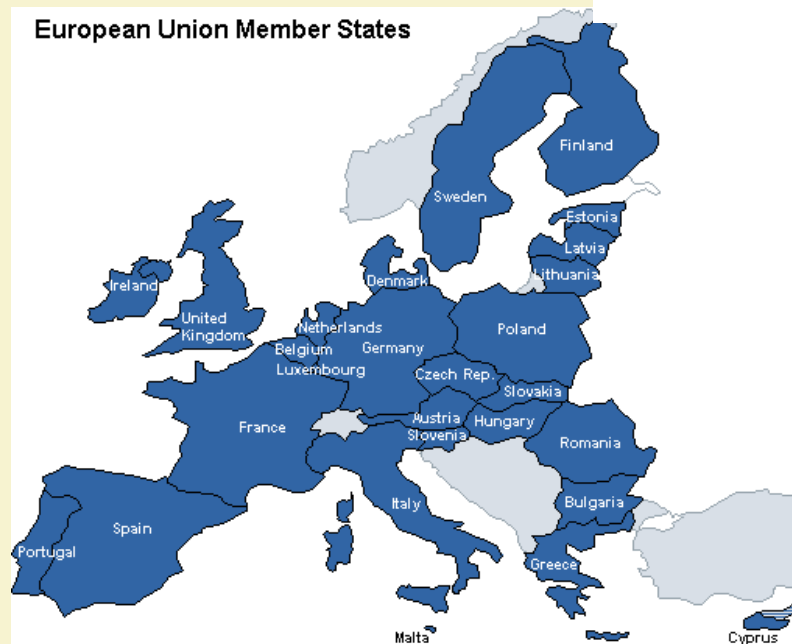
ARCHYVAI

KOKIE KŪRINIAI GALI TAPTI „NAŠLAIČIAIS“? GEOGRAFIJA

- Valstybė, kurioje pirmą sykį IŠLEISTI/TRANSLIUOTI/PAVIEŠINTI
- Abipusis pripažinimas
- Galimybė ieškoti kitoje valstybėje
- O jei už ES ribų?

KŪRINIAI YRA „NAŠLAIČIAI“

- Rašytiniai, audio, video
- Tam tikrų atminties institucijų, švietimo įstaigų kolekcijose
- ES „kilmės“
- Autorių teisės saugomi
- „Našlaitystė“ – dingę „tėvai“

→ Institucijos GALI PRADĖTI PAIEŠKĄ

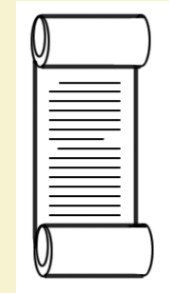

KOMPENSACIJA

- ▶ įrankis „siekti balanso“ tarp autoriaus ir visuomenės interesų
- ▶ „išlaisvina nuo neteisėtumo“
- ▶ valstybė (ES) nustatė, kad tai reikalinga ir turi būti mokama
- ▶ ...nes visuomenė turi pasiekti „našlaičius“
- ▶ ...o atminties institucijos ir švietimo įstaigos veikia tam, kad tai užtikrinti

ŽINGSNIAI LINK „LAISVESNĖS SKLAIDOS“

PRAEITYJE:

Autorių/gretutinių teisių išimtyt ATGTJ, leidžiančios institucijoms kopijuoti/skaitmeninti išsaugojimo tikslais, leisti visuomenei nemokamai susipažinti su kūryba institucijų patalpose.

ŠIANDIEN: „Kūrinių našlaičių“ direktyva

ATEITIS? Kūrybos, kuri nebekomercializuojama, direktyva

Pavyzdžiai

- <https://www.nemokamosknygos.lt/>
- www.epaveldas.lt

- <https://www.europeana.eu/portal/lt>
- https://lt.wikipedia.org/wiki/Vikipedija:Autoriu_teisės

- <https://books.google.com/?hl=It>

Pagalba, tiems, kurie
nenori būti piratu

- Muzika
- Filmai
- Knygos

Vaizdai internete

Google – vaizdai – įrankiai - sąlygos

- <https://youtu.be/pseGtfmFXqg>

- <http://ziureklegaliai.lt/>

- Filmų kokybė
- Įgarsinimas
- Atsiskaitymas SMS žinutėmis
- Dažniausia nėra kontaktų, galimybės užklaus

Agorateka

- agorateka.eu

Muzikos legaliai galima klausytis čia:

- <https://www.pakartot.lt/>
- <https://www.spotify.com/mt/>
- <http://www.deezer.com/charts/playlist>
- www.itunes.com
- <https://www.amazon.com/gp/dmusic/promotions/PrimeMusic>
- tidal.com
- <https://www.youtube.com>
- soundcloud.com
- bandcamp.com

Filmai legaliai

- lrt.lt/mediateka
- <https://www.telia.lt/privatiems/televizija/ismanioji/video-filmu-nuoma/>
- <http://filmai.tv3.lt/>
- <http://www.kinofondas.lt/>
- <http://e.kinopasaka.lt/lt>
- www.ltfilms.lt
- www.balticview.online
- <https://viaplay.lt/>
- <http://www.apple.com/itunes/>
- <https://www.netflix.com/lt/>
- <https://play.google.com/store>
- www.mubi.com
- www.festivalscope.com
- www.guidedoc.tv
- www.filmdoo.com
- www.snagfilms.com
- www.dafilms.com
- www.experimentalfilmsociety.com
- www.vimeo.com/ondemand
- www.justwatch.com/lt

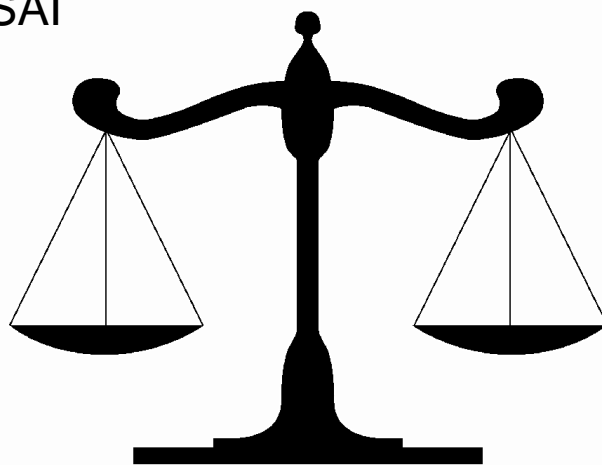
INTERESŲ PUSIAUSVYRA BŪTINA

ASMENS INTERESAI

VISUOMENĖS
INTERESAI

- Rengiant pristatymą panaudota advokatės Jurgos Gradauskaitės medžiaga

